

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Reet Järsk

**AKTSIASELTSI JA OSAÜHINGU VABATAHTLIK
LIKVIDEERIMINE**

Lõputöö

Õppekava MAJANDUSARVESTUS JA ETTEVÕTLUSE JUHTIMINE, peeriala
majandusarvestus

Juhendaja: Pille Kaarlõp, MA

Tallinn 2020

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 6 563 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Reet Järsk

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 171642BDMR

Üliõpilase e-posti aadress: reetjarsk@gmail.com

Juhendaja: Pille Kaarlõp, MA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE.....	4
SISSEJUHATUS	5
1. ÄRIÜHINGU LIIGID JA VABATAHTLIK LIKVIDEERIMINE	7
1.1. Aktsiaseltsi olemus	7
1.2. Osaühingu olemus	9
1.3. Aktsiaseltsi ja osaühingu erinevused.....	11
1.4. Vabatahtlik likvideerimine	12
1.5. Likvideerimise põhjused.....	14
3. VABATAHTLIKU LIKVIDEERIMISE PROTSESS	16
3.1. Likvideerijate määramine ja nende tegevus	19
3.2. Võlausaldajatele teatamine	20
3.3 Töötajate erakorraline koondamine	21
3.4. Vabatahtliku likvideerimisaruanne.....	23
3.5. Äriregistrist kustutamine	29
KOKKUVÕTE	31
SUMMARY.....	33
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	36
LISAD	39
Lisa 4. Lihtlitsents	39

LÜHIKOKKUVÕTE

Lõputöö on koostatud juhendina raamatupidajale, ettevõtete omanikele ja teistele huvilistele. Lõputöö eesmärk on koostada äriühingu vabatahtliku likvideerimisjuhend, et oleks võimalik leida vajalikku informatsiooni ühest kohast. Töös on toodud näiteid probleemsetest olukordadest vabatahtliku likvideerimisekäigus.

Lõputöö on koostatud kvalitatiivsel meetodil arendusuurimusena, kus lähtuti metodoloogiast, tuues töösse rakenduslikke vaateid, kasutades juhtumispõhist uuringut. Lõputöö annab põhjaliku ülevaate seadustest ja nende kasutamisest praktikas. Autor kasutab lõputöös teemale vastavaid õigusakte, näiteid nii eesti- kui ka inglisekeelsetest raamatutest ja teaduslikest ajakirjadest, mis annavad ülevaate võimalikest eettulevatest probleemidest ja lahendusest.

Lõputöö uurimisprobleem tuleneb kogunud raamatupidajate soovitudest. Raamatupidajatel, kes igapäevaselt ei puutu kokku äriühingute likvideerimisega ja lõpparuannete koostamisega, võtab kaua aega, et leida vajalikku informatsiooni likvideerimise kohta. Vabatahtlik likvideerimisprotsess on pikk ja keeruline ning sellega on seotud mitmed erinevad seadused. Protsessi käigus on tähtsaid kohustusi ja tähtaegu, mida on vaja teada. Kogu vajaliku info otsimine võib võtta kaua aega, seega otsustas autor koondada kogu informatsiooni ühte kohta, tuues keerulisemate protsesside kohta näiteid.

Asjaolusid, mida vabatahtliku likvideerimise korral tuleb teada, on väga palju. Ettevõtte juhatusel tuleb vastu võtta rasked otsused, milleks on ettevõtte tegevuse täielik lõpetamine ja töötajate koondamine. Enne likvideerimise alustamist tuleb selgeks teha, kas ettevõtte on maksevõimeline ja suudab täita kõik kohustused võlausaldajate ees. Kui ettevõtte ei ole aga selleks suuteline, tuleb teada pankrotist. Selleks, et mitte pankrotini jõuda, tuleb ettevõtte juhatusel võtta vastu kiirelt vastavad otsused, et vabatahtlikuks likvideerimiseks ei oleks liiga hilja.

Võtmesõnad: Äriühing, vabatahtlik likvideerimine, likvideerija, likvideerimisaruanne

SISSEJUHATUS

Majanduskeskkonna kiirete muutuste mõjul on ettevõtted sunnitud enda tegevust pidevalt arendama ja kaasa minema uuendustega. Edukaks toimimiseks on vaja muutusi õigeaegselt näha ja neile reageerida – vastasel juhul teevad seda konkurendid ning tekib oht ebaõnnestumiseks (Gatski 2013). Ebaõnnestumisviisid on äritegevuse lõpetamine vabatahtlikult või sundviisiliselt ehk pankrot. Mõlemad äriühingu tegevuse lõpetamised on pikad ja keerulised protsessid, mida on proovitud pidevalt lihtsustada. Pankrotimenetlust reguleerib vastav seadus ja ka abimaterjali selle kohta on kerge leida, kui vabatahtliku likvideerimise kohta on vaja informatsiooni otsida mitmest erinevast allikast. Vabatahtlik likvideerimine on mitmeetapiline ja väiksematele ettevõtetele võib see kujuneda liiga kulukaks. Seetõttu paljud ettevõtted jäävad ootama sundlõpetamist, mille korral ei kutsuta kokku enam üldkoosolekut ja ei esitata majandusaasta aruandeid. Tagajärjeks on kohustatud riik ühingu sundlõpetama, mis on aga lisakulu riigile ja toob kaasa palju ebaselgust majanduselus osalejatele (Riismaa 2012, Tõnisson 2012).

Äriseadustiku § 2 lg 3 kohaselt lõppeb äritegevus ettevõtte äriregistrist kustutamisega. Selleks, et oleks võimalik äriühingut kustutada, tuleb see esmalt lõpetada, mis tähendab, et äriühingu eesmärk pole enam kasumi teenimine, vaid teha vajalikud toimingud lõpetamiseks, milleks on võla-usaldajate nõuete rahuldamine, varad müük, allesjäänud varade jaotamine ning ettevõtte äriregistrist kustutamine (Noot 2018).

Lõputöö eesmärk on koostada aktsiaseltsi ja osatüingu vabatahtlik likvideerimise juhend, mis võimaldab leida informatsiooni ühest kohast nii raamatupidajatel, ettevõtete omanikel kui ka teistel vabatahtliku likvideerimisega seotud isikutel. Lõputöös tuuakse näiteid vabatahtliku likvideerimise protsessi etappide kohta.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks on autor püstitanud uurimisküsimused:

- 1) Mis on äriühingud ja millised on nende peamised erinevused?
- 2) Mida on vaja teada osanikel ja aktsionäridel enne vabatahtliku likvideerimise protsessi alustamisel?

- 3) Milline on likvideerija roll vabatahtliku likvideerimise protsessis?
- 4) Kuidas teavitada võlausaldajaid ja millised on vajalikud raamatupidamiskanded nõuete tasumisel ja varade müügil?
- 5) Millised andmed on vaja esitada äriregistrile ettevõtte äriregistrist kustutamisel?

Vabatahtliku likvideerimise lihtsustamist on analüüsitud 2012. aastal ja justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakond järeldas, et likvideerimisprotsessi regulatsiooni ei ole vaja muuta. 2015. aastal tehti seaduse muudatus, mis andis võimaluse ühendada äriühingu vara füüsilise isiku varaga, tingimusel, et ettevõttel on vaid üks osanik või aktsionär. Sellisel juhul ei ole äriühing kohustatud läbi viima likvideerimismenetlust ning juriidilise isiku õigused ja kohustused lähevad üle ainuosanikule või aktsionärile, kes on vastutav võlausaldajate ees isiklikult. Muudatustega suudeti lihtsustada ühemehe-osaühingute või -aktsiaseltside lõpetamist, kuid mitme osaniku või aktsionäri ühingud on ikka kohustatud läbi viima vabatahtliku likvideerimise menetlust (Feldman 2016). Seega on vabatahtliku likvideerimise protsessi lihtsustamise vajalikkus jätkuvalt aktuaalne.

Lõputöö koosneb kahest osast. Esimeses peatükis keskendub autor äriühingutele ning toob välja vabatahtliku likvideerimismõiste ja põhjused. Aktsiaseltsi ja osaühingut reguleerib äriseadus, kus on pikalt kirjas, mida juhtidel vaja teada. Lõputöös toob autor välja tähtsamad punktid, mis võivad, kas siis nii lähedalt või kaudselt mõjutada likvideerimisprotsessi. Vabatahtlikuks likvideerimiseni võivad viia mitmed erinevad põhjused. Lõputöös kirjeldab autor kolme suurimat põhjust.

Viimases peatükis keskendub autor vabatahtliku likvideerimisprotsessile, kus toob välja punktidenä, mida on vaja teada juhtkonnal, raamatupidajal ja ka töötajatel likvideerimisest. Peatükis tuuakse välja praktilisi näited, mille puhul on kõik andmed väljamõeldud autori poolt.

1. ÄRIÜHINGU LIIGID JA VABATAHTLIK LIKVIDEERIMINE

Äriseadustiku § 1. kohaselt on äriühing füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kaupade müüki või teenuste osutamist ja on talle püsivaks tegevuseks. Äriseadustiku § 2 toob välja äriühingute liigid, milleks on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühing. Lõputöös käsitletakse äriühingutest aktsiaseltsi ja osaühingu.

1.1. Aktsiaseltsi olemus

Aktsiaselts on piiratud vastutusega kapitaliühing, milles aktsionärid, piiratud vastutuse põhimõttest ei vastuta isiklikult aktsiaseltsi kohustuste eest. Aktsiaselts vastutab oma kohustuste täitmise eest kogu varaga (ÄS § 221 lg 3) ja sellest tulenevalt saab võlausaldaja nõuda kohustuste täitmist üksnes aktsiaseltsilt.

Aktsiaseltsi kohustuslikeks organiteks on juhatus (ÄS § 306), nõukogu (ÄS § 316) ja aktsionäride üldkoosolek (ÄS § 290). Aktsiaselts, kui juriidiline isik saab tegutseda üksnes oma organite kaudu. Nõukogu moodustamine aktsiaseltsi puhul on kohustuslik ning aktsiaseltsi iseloomustav kahe-tasandiline juhtorganite süsteem. Aktsiaseltsi kõrgeim juhtimistasand on aktsionäride üldkoosolek ning juhtorganiteks on nõukogu ja juhatus (Saare *et al.* 2016, 339).

Juhatus on nii juhtiv- kui ka esindusorgan, mis juhib ja korraldab aktsiaseltsi igapäevast majandustegevust. Juhatusel toimub tehingute ja toimingute tegemine kolmandate isikutega (Saare *et al.* 2016, 340). Juhatus järgib seaduslikke korraldusi ja vähemalt kord nelja kuu jooksul tuleb juhatusel esitada nõukogule ülevaade aktsiaseltsi majandustegevusest. Juhatusel on kohustus teavitada nõukogu viivitamatult, kui majandusseis oluliselt halveneb (ÄS § 306 lg 3). Juhatusel liige ei ole kohustatud olema aktsionär ja liikmeid võib olla üks või mitu. Liige peab olema teovõimeline füüsiline isik, kuid ei tohi olla nõukogu liige või isik, kellel on keelatud tegutseda samal tegevusalal, millel tegutseb aktsiaselts (ÄS § 308 lg 1).

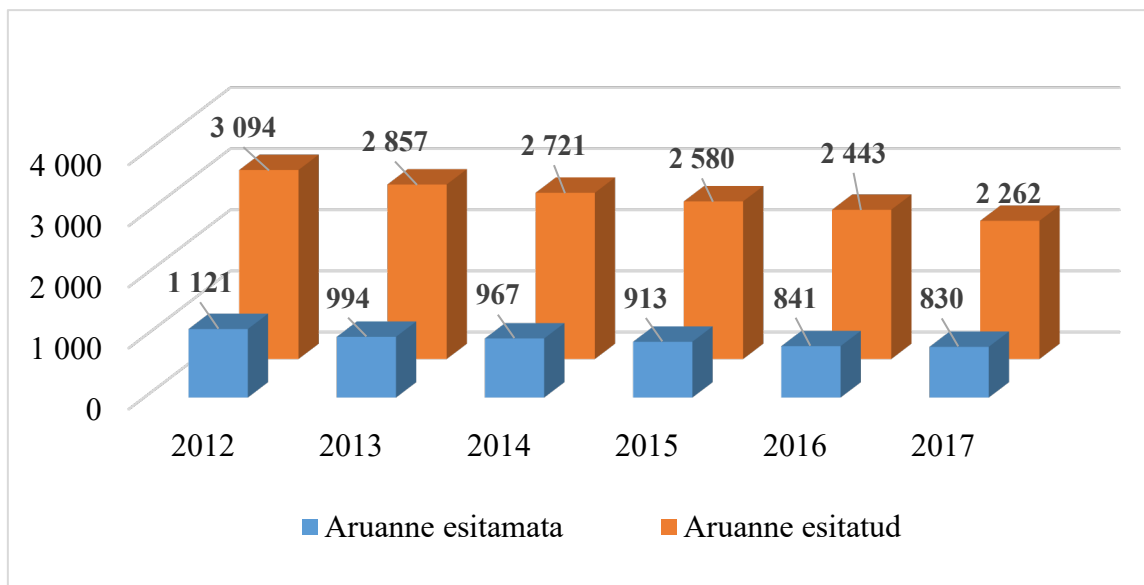
Äriseaduse alusel on juhatus aktsiaseltsi esindaja ning iga juhatuse liige võib esindada kõikides õigustoimingutes, kui ei ole põhikirjas ette nähtud teisiti (Kiris *et al.* 2012, 230)

Aktsiaseltsi nõukogu on juhtorgan, mis teostab nii järelevalvet juhatuse tegevuse üle kui ka planeerib aktsiaseltsi pikemaajalist tegevust ja korraldab strateegilist juhtimist (ÄS § 316). Strateegiline juhtimine hõlmab igapäevase majandustegevuse raamest väljuvate tehingute tegemist või selle delegeerimist juhatusale, aktsiaseltsi aasta eelarve kinnitamist ja vajadusel juhatusale korralduste andmist aktsiaseltsi juhtimise korraldamiseks (ÄS § 317 lg 1, 6, 7). Nõukogu koosneb kolmest liikmest, kui põhikirjas pole sätestatud teisiti (ÄS § 318 lg 1). Nõukogu liige peab olema teovõimeline füüsiline isik, kuid ei pea olema aktsionär (ÄS § 318 lg 1, 2). ning ei tohi olla juhatuse liige, prokurist ega audiitor (ÄS § 318 lg 4). Liikmeid valib ja kutsub tagasi aktsiaseltsi üldkoosolek. Nõukogu valib enda seast välja esimehe ning vähemalt iga kolme kuu jooksul toimub nõukogu üldkoosolek (Saare *et al.* 2016, 338).

Üldkoosoleku pädevuses olevateks olulisemateks toiminguteks on põhikirja muutmine, aktsiakapitali suurendamine ja vähendamine, audiitorite alimine, aktsiaseltsi lõpetamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise otsustamine. Aktsionäride korraline üldkoosolek toimub vähemalt kord aastas. Koosolekul kinnitatakse majandusaasta aruanne ja võetakse vastu muud vajalikud otsused. Korralise üldkoosoleku läbiviimise kord ja tähtaeg on kindlaks määratud põhikirjas. Aktsionäride erakorraline koosolek kutsutakse kokku vaid põhikirjas ettenähtud juhtudel (Saare *et al.* 2016, 339).

Aktsiaseltsi tegevuse lõpetamisel eristatakse vabatahtlikku või sundviisilist lõpetamist. Aktsiaseltsi vabatahtliku lõpetamise alternatiiviks on ühinemine teise juriidilise isikuga. Aktsiaselts kui äriühingu vorm on viimasel kümnendil oma populaarsust märkimisväärselt kaotanud. See on eeldavalt tungutud sellest, et aktsiaseltsile kehtestatud juriidilised nõuded on oluliselt rangemad, kui osaühingutele kehtestatud nõuded. Aktsiaselts on äriühingu vorm, millel on ambitsiooniks minna börsile (Järve 2019).

Joonis 1 näitab, kui mitmed aktsiaseltsid esitasid perioodil 2012 – 2017. aastal majandusaasta aruanded ja kui palju ettevõtteid ei esitanud.

Joonis 1. Aktsiaseltsi majandusaasta aruanne esitatud ja esitamata perioodil 2012-2017
Allikas: Järve (2019), autori koostatud

Joonis 1. saab välja lugeda, et majandusaasta aruannete esitamisel ja ka mitte esitamisel ei ole suuri kõikumisi. Kõige enam aktsiaseltsi oli kokku 2012. aastal, milleks oli 4 215 ettevõtet. Aastatega on aktsiaseltsi populaarsus vähenenud. Sellest saab ka järeldada, et just 2012. aastal esitati ja ka jäeti esitamata kõige rohkem majandusaasta aruandeid.

1.2. Osäühingu olemus

Osäühing on piiratud vastutusega kapitaliühing, millest tulenevalt ei vastuta osanikud isiklikult osäühingu kohustuste eest (ÄS § 135 lg 2). Osäühing vastutab oma kohustuste täitmise eest kogu oma varaga ning võlausaldajad saavad kohustuste täitmist nõuda vaid osäühingult (ÄS § 135 lg 3). Osäühingul on osadeks jaotatud osakapital (ÄS § 135 lg 1), mille suurus peab olema vähemalt 2 500 eurot (ÄS § 136). Osakapitali tehtavate sissemaksete suurus on üldjuhul aluseks otsuste tegemiseks vajalike häälte jaotamisel osanike vahel. Samuti määravad osakapitali tehtud sissemaksed üldjuhul osanike õigused kasumi jaotamisel ning likvideerimishüvitise maksmisel (Saare *et al.* 2016, 89).

Osäühingu kohustuslikud organid on juhatus (ÄS § 180) ja osanikud (ÄS § 170). Lisaks neile võib moodustada ka teisi organeid, kelleks on niinimetatud vabatahtlikult moodustatavad organid. Vabatahtlikest organitest on seadusega reguleeritud vaid nõukogu. Nii nagu aktsiaseltsi puhul,

põhinevad ka osaühingu organid liikmelisusel. Osaühing kui juriidiline isik saab tegutseda üksnes organite kaudu. Organid tegutsevad osaühingu huvides. Organite kaudu realiseeritakse osaühingu teovõimet ehk võimet teha kehtivalt tehinguid, mis tekitavad, muudavad või lõpetavad osaühingu õigusi ja kohustusi (Saare *et al.* 2016, 89).

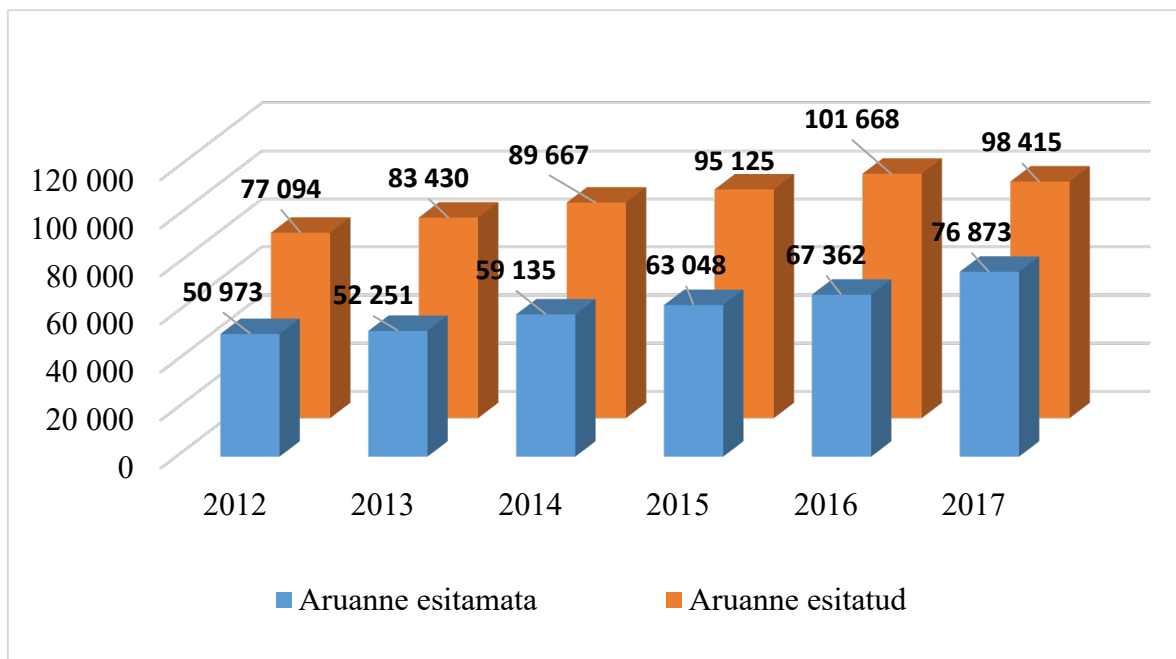
Osaühingu esindus- ja juhtivorgan on juhatus, kuhu võib kuuluda üks või mitu liiget. Juhatus liige ei pea olema osaühingu osanik, kuid peab olema teovõimeline füüsiline isik. Juhatus on kohustatud esitama nõukogule (kui osaühingul on nõukogu) või osanikele vähemalt kord nelja kuu jooksul ülevaate osaühingu majanduslikust olukorrast (Aruste, V 2006, 50). Juhatuses töökorda, mis haldab koosolekute pidamist, ei ole äriseadusega reguleeritud. Osaühingu lõpetamisel likvideerimise teel asendab juhatus likvideerija.

Osaühingul, mille osakapital ületab 25 000 eurot ja juhatuses on vähem kui kolm liiget, peab olema nõukogu (ÄS § 189 lg 1). Nõukogu planeerib osaühingu tegevust ja korraldab juhtimist ning teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Nõukogu annab juhatusale korraldusi osaühingu juhtimise kohta. Nõukogul on õigus tutvuda kõikide osaühingu dokumentidega ning kontrollida raamatupidamise õigsust, vara olemasolu, osaühingu tegevuse vastavust seadusele ning põhikirjale ja üldkoosoleku otsustele (Aruste, V 2006, 50).

Osaühingu kõrgeim organ on osanikud, kes vastutavad ettevõtte strateegilise juhtimise ja üldise toimimise eest (Saare *et al.* 2016, 91).

Osaühing on äritegevuses kõige levinum ühingu vorm. Äriregistrisse registreeritakse kui ka sealt kustutatakse igal aastal kõige rohkem just osaühinguid. Isikule, kes soovib alustada ettevõtlusega, on osaühing kõige lihtsamini asutatav äriühingu vorm (Järve 2019).

Paljude loodud osaühingute puhul võib juhtuda, et ettevõtte küll registreeritakse, kuid ei tehta sissemakset ega alustata äritegevust, millest tulenevalt on äriregistris palju mitteaktiivseid osaühinguid (Järve 2019).

Joonis 2. Osäühingu majandusaasta aruanne esitatud ja esitamata perioodil 2012-2017
Allikas: Järve (2019), autori koostatud

Joonis 2 näitab, kui palju majandusaasta aruandeid oli esitatud ja esitamata osäühingute puhul perioodil 2012-2017. Osäühinguid on märkavalt rohkem, kui on aktsiaselts. Joonisel 2 saame näha, et 2016. aastal esitati majandusaasta aruandeid kõige rohkem, milleks oli lausa 101 668 ettevõtet ning esitamata jäeti 2017. aastal, mis küündis 76 873. ettevõteteni.

1.3. Aktsiaseltsi ja osäühingu erinevused

Aktsiaselts on sobiv ühingu vorm suure liikmete arvuga ja avatud kapitaliühingule. Seega sobib osäühing väikese liikmete arvuga ja suletud kapitaliühingule. Erinevalt aktsiaseltsist on osäühing kapitaliühing, mis on mõeldud äritegevuseks nn lihtsamal, mugavamas ja kättesaadavamas vormis. Nende kahe kapitaliühingu vormi peamised erinevused seisnevad kapitali miinimumnõude erinevas määras, osa ja aktsia kohta käivate reeglite erinevustes, nende ühingute sisesuhete erinevas dispositiivsuse määras, kohustuslike juhtimistasandite erinevustes ning osanike ja aktsionäride pädevuse erinevuses (Saare *et al.* 2016, 332).

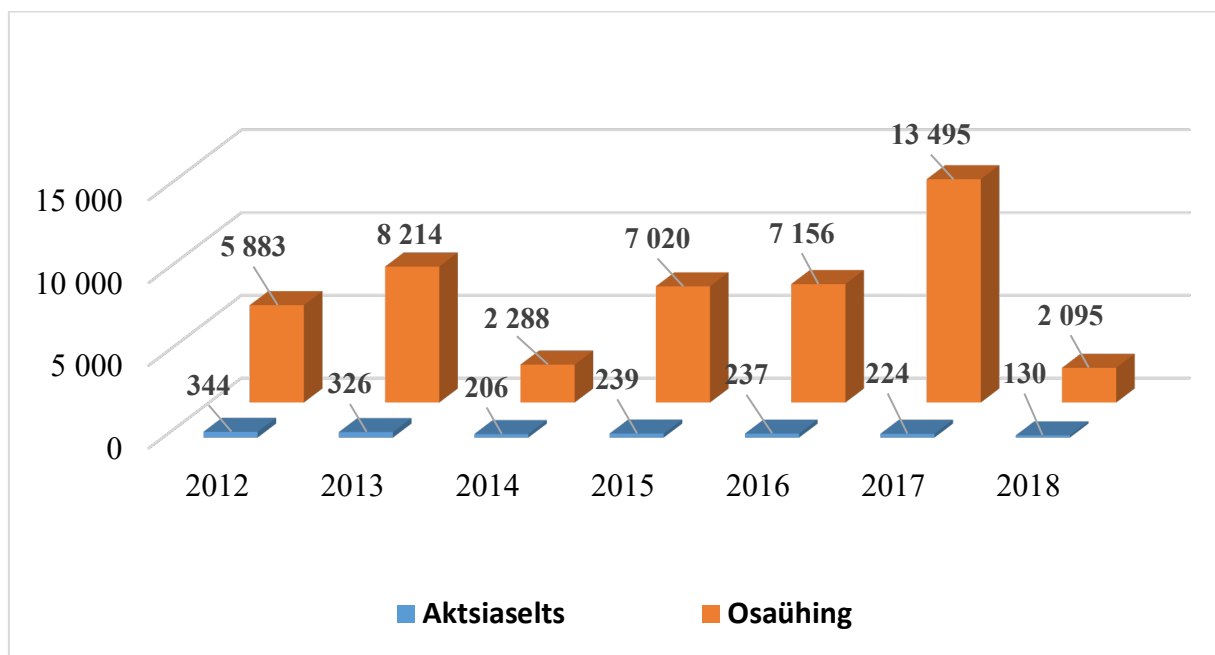
Osäühingu miinimumkapitali suurus on 2500 eurot (ÄS § 136) ja aktsiaseltsil 25 000 eurot (ÄS § 222). Osäühingul puudub kohustusliku reservkapitali nõue ning osa väikseim nimiväärtus on 1 euro (ÄS 148 lg 1). Aktsiaseltsi aktsia väikseim nimiväärtus on 10 senti (ÄS § 223).

Osaühingu õigusliku vormi lihtsus ja mugavus seisneb muu hulgas võimaluses asutada osaühingut ettevõtjaportaali vahendusel kiirmenetluses. Samuti on osaühingut võimalik asutada osakapitali sissemaksed tegemata (Saare *et al.* 2016, 332).

Tulenevalt aktsiaseltsi avatud olemusest, mis tähendab, et aktsiaseltsil võib olla suur arv aktsionäre, on oluliselt piiratud aktsionäri õigust saada teavet ning tutvuda aktsiaseltsi dokumentidega. Osaühingute puhul sellist piirangut ei kehtestata. Aktsionäridel puudub ka vahetu võimalus määrata ja tagasi kutsuda juhatuse liikmeid. See tuleneb aktsiaseltsi kaheastmelisest kohustuslikust juhtimissüsteemist, mille kohaselt peab aktsiaseltsil olema kohustusliku organina juhatuse kõrval ka nõukogu. Osaühingu puhul on üldjuhul tegemist ühetasandilise juhtimissüsteemiga ja nõukogu moodustamine on vabatahtlik (Saare *et al.* 2016, 333).

1.4. Vabatahtlik likvideerimine

Äreregistrisse registreeritud ja äriregrist kustutatud ettevõtetest moodustavad kõige suurema osa osaühingud. Samas aktsiaseltse kustutatakse äriregrist rohkem kui registreeritakse. Autor toob välja osaühingute ja aktsiaseltside äriregrist kustutamise perioodil 2012 -2017 (joonis 2).

Joonis 2. Aktsiaseltside ja osaühingute registrist kustutamine perioodil 2012-2018
Allikas: Järve (2019), autori koostatud

Aktsiaseltside üldarv vähenes kõige rohkem 2018. aastal, mil äriregistrist kustutati kokku 130 ettevõtet. Osaühinguid kustutati kõige rohkem 2017. aastal, kui nende üldarv vähenes lausa 13 495 ettevõtte võrra, kõige väiksem kustutatute osaühingutel, vaadetaval perioodil, oli 2014. aastal – vaid 2 288 ettevõtet.

Ettevõtete tegevust on võimalik lõpetada mitmel viisil, näiteks vabatahtlikult ehk omanike otsusega, kohtulahendiga, pankroti väljakuulutamise või jättes ettevõtte hääbuma, kuni see registrist lõplikult kustutatakse (M. P. Salu 2014, 188). Inforegistri 2016. aasta artikkel „*Ettevõtete müük, likvideerimine, pankrot, sundkustutamine – mis on mis?*“ toob välja ettevõtte hääbumis mõiste - ettevõtte on hääbumas, kui ei esitata majandusaasta aruannet ning puuduvad võlad, aga tegevus on lõppenud. Ettevõtte likvideerimist seostatakse sageli äri ebaõnnestumise, võlgade tekkimise ja pankrotiga. Vabatahtlik likvideerimine on ettevõtte loomulik eluprotsessi lõpetamine (Malmberg 2012).

Lähtuvalt Raamatupidamise Toimkonna „*Likvideerimis- ja lõppbilansi koostamise juhend*“ järgi saab likvideerimine olla nii vabatahtlik kui ka sundviisiline. Vabatahtliku likvideerimise korral tuleb esitada äriregistri lõpetamisotsus, avaldada Ametlikes Teadaannetes teade ettevõtte lõpetamise kohta ja raamatupidamises andmed korrastada lähtuvalt likvideerimisaruandele kehtestatud nõuetest. Ettevõtte peab olema suuteline konverteerima oma varad sularahaks või muuks varaks ja arveldama kohustused võlausaldajatega, loobudes kogu äritegevusest. Protsessi käigus allesjäänud vara läheb ettevõtte omanike vahel jaotamiseks. Jaotiste pealt, mis jagatakse omanike vahel, tuleb maksta tulumaks, nii nagu seda tehakse dividendiga. Jaotiste väljamaksed maksustatakse tulumaksuga ja omakapitali sissemaksed saab välja maksta maksuvabalt.

Kui varadest ei piisa kohustuste katmiseks, tuleb alustada pankrotimenetlust. Juhul kui võlgade tasumiseks puudujääv summa ei ole piisavalt suur ja tekkinud olukord tuvastatakse õigeaegselt, võib olla abi võlausaldajatega läbirääkimisest vältimaks pankrotti (Teearu 2014). Pankrot tähendab olukorda, kus isik (võlgnik) on püsivalt maksevõimetu, kohus on selle tuvastanud, pankroti välja kuulutanud ja alustanud pankrotimenetlust. Seega võib öelda, et pankrot on kohtu poolt välja kuulutatud maksejõuetus (Varul 2020). Pankrotis ei ole midagi iseäralikku, seda võib lugeda majandusprotsesside loomulikuks osaks. Pankrotiseaduse kohaselt tuleb pankroti all mõelda üksnes kohtu poolt väljakuulutatud võlgniku maksejõuetust (PankrS § 1 lg 1). Maksejõuetus ei tähenda ettevõttele midagi head. Võlgnikud ei suuda võlgu tasuda, võlausaldajad jäävad tõenäoliselt ilma rahadest ja võib juhtuda, et need omakorda ei suuda tasuda enda nõudeid.

Sealt edasi võib tekkida nn lumepalliefekt, - ühe maksejõuetus võib tingida teiste maksejõuetuse. Kui on tekkivud püsiv maksejõuetus, siis on pankroti kaudu olukorra lahendamine parem kui jätkuv maksejõuetus (Varul 2020).

1.5. Likvideerimise põhjused

Ettevõtte likvideerimiseni võivad viia mitmed põhjused. Autor toob lõputöös välja kolm suurimat ajendit, millest ei ole muud väljapääsu kui ettevõtte likvideerimine.

Esimeseks põhjuseks on see, kui ettevõtte ei ole enam püsiv ehk ettevõttel puuduvad piisavad ressursid kulude katmiseks ja varad ei ole enam likviidsed. Ettevõtte elujõulisust ei näita kasum, vaid rahavood. Oluline on mõista igapäevaseid käibevara vajadusi, et tagada jätkusuutlikkus muutlikus majanduskeskkonnas. Selleks on vaja mõista rahavoogude prognoosimise protsesse ja analüüsida erinevaid tegureid (näiteks laekumiste viivitused), mis mõjutavad ettevõtte likviidsust. Selleks et mõista, kuidas muutused mõjutavad ettevõtte likviidsust, on vaja koostada finants- ja rahavoogude prognoosid. See annab vajaliku ülevaate juhtimisotsuste tegemiseks ja aitab tuvastada olukordi, kus võib olla probleeme lepingutega. Juhul kui tekib olukord, kus on vaja pikendada maksetähtaegu, tuleb olla pidavas suhtluses laenuandjatega. Tuleb jälgida ja hinnata, kuidas likviidsust mõjutavad laekumiste viivitused, maksete edasilükkamine ja laovarud. Selline teave aitab juhtkonnal teha likviidsuse suurendamiseks vastavaid otsuseid (laovarude vähendamine). (Mägi 2020)

Teiseks äritegevuse lõpetamise ajendiks, mis halvemal juhul võib viia ka ettevõtte likvideerimiseni, on konkurents. Konkurents ei pruugi olla ettevõttele tingimata halb. Tihtipeale äritegevuse lõpetamine õpetab, kuidas edaspidi vältida (Slaughter 2010, 21). Konkurentsi puhul ei tohi jätta aga konkurenti tähelepanuta. Kui ettevõtte luuakse ja teatakse juba ette, et puudub igasugune konkurents, sulgutakse detailidesse ja unustatakse suur pilt turul. See toob kaasa kitsa maailma vaate ning ei osata nähagi, et tegelikkuses on olemas suur konkurents, kes võib müüa sama asja aga mitmete erinevate lisadega (Myers 2016). Kui on soov olla edukas, tuleb jälgida konkurentide tegevust, mida nad pakuvad ja mis hindadega, kuidas toimub turundus, mis on brändi väärtus, kas ja millal tehakse uuendusi. Konkurenti tundmine ja nendega läbisaamine võib viia uskumatu edukuseni (Berry 2005).

Viimaseks, kuid mitte vähem tähtsaks, põhjuseks toob autor välja suhted klientidega. Ettevõtte, kus tegeletakseteadlikult kliendisuhete juhtimisega, on mitmel põhjusel väga edukad. Klientide suhted on elujõud hästi toimivale ettevõttele. Klientidele tuleb osata läheneneda ja pöörata see ettevõtte kasuks. Äritegevuse juhtimise aluseks saab tuua kaks tähtsamat märksõna – tunne neid, kellega suhtled ja tea nende ootusi ja vajadusi ning kommunikatsioon, pigem rohkem, kui vähem. Kui fookus hoida tuginedes nenele punktidele, võib jõuda kaugemale. Ettevõtte juht peab olema hea kuulaja, et jõuda arusaamale, mis on kliendi või isegi töötaja vajadused ja millised on nende ootused. Mida rohkem ollakse kursis, mis rahuldab klienti, seda kindlam saab olla juht, et klient on õnnelik ja rahul tema tööga (Tenno 2018).

3. VABATAHTLIKU LIKVIDEERIMISE PROTSESS

Osäühingu ja aktsiaseltsi vabatahtlik likvideerimise protsess ei erine teineteisest ning algab osanike/aktsionäride otsuse vastuvõtmisega. Lähtuvalt Raamatupidamise Toimkonna „Likvideerimis- ja lõppbilansi koostamise juhendist“ vabatahtlikult äritegevuse lõpetamiseks ja likvideerimise alustamiseks peavad osanikud/aktsionärid vastu võtma lõpetamisotsuse. Otsus loetakse vastu võetuks, kui selle poolt on antud vähemalt 2/3 koosolekul osalenud osanike/aktsionäride häältest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suurema häälteenamuse nõuet.

Vabatahtliku likvideerimise otsuse vastuvõtmisel võib tekkida lahkarvamusi osanike või aktsionäride vahel. Põhjuseid lahkarvamusteks on mitmeid, millest levinumad on negatiivne finantsseis, ei jõuta ühele arusaamale juhtimisküsimustes, tekivad vaidlused hüvitiste või ettevõtte varade realiseerimise suhtes või siis hoopis usalduse ja lugupidamise kaotamine üksteise vastu.

Osanike omavahelised arusaamatused võivad viia ettevõtte maksejõuetuseni, mis tähendaks, et likvideerimine ei oleks enam võimalik. Ettevõtte maksejõuetuse puhul on osanikel või aktsionäridel teatud kohustused, millest olulisem on kohustus asetada võlausaldajate huvid kõrgemale enda omadest. Tihtipeale võib maksejõuetus ajendada ettevõtjaid valeinformatsiooni andma ja proovitakse andmeid varjata või tähtsaid asjaolusid ebaõigete andmetega võlausaldajatele esitada, lootes, et sellest midagi teada ei saada. Sellised kavatsused on aga karistatavad. Karistusseadustiku §385 lõige 2 järgi vastavat tegevust karistatakse kas rahaliselt või kuni üheaastase vangistusega.

Tavaliselt, kui ettevõtte satub finantsraskustesse, süüdistatakse selles ettevõtte tegevjuhti. Ettevõtte omanikud ei soovi ettevõtte likvideerimist või selle pankrotti viimist. Kui aga ettevõtte majanduslik seisund on kriitiliselt halvenenud ja sellest tulenevalt tuleb teha otsus, kuidas jätkata, kutsutakse kokku osanike/aktsionäride koosolek, kelle pädevuses on vastu võtta likvideerimise otsus. Hääled on esindatud igale osanikule või aktsionärile summaga, sisuliselt, mida rohkem aktsiaid omatakse, seda kaalukam on hääl. Ettevõtte juhid on tihtipeale ka ise osanikud või

aktsionärid, kuid viimased võivad ka olla osanike või aktsionäride poolt ettevõtet juhtima määratud isikud (Tearu 2014).

Ettevõtte äritegevuse lõpetamisega läheb allesjäänud vara jaotamisele osanike vahel. Õigused, millele on osanikud või aktsionärid ettenähtud, on järgnevad (Tearu 2014):

1. Osalus alla 10% - õigus osaleda üldkoosolekul ja saada dividende vastavalt oma osaluse suurusele, juhul kui üldkoosolek otsustab dividende jagada.
2. Osalus 1/10 kuni 1/4. – lisandub õigus nõuda üldkoosoleku kokkukutsumist, huvipakkuvate küsimuste arutamist üldkoosolekul ning erikontrolli määramist.
3. Osalus üle 1/4-1/3 – lisandub võimalus blokeerida ebaproportsionaalne osakapitali suurendamist.
4. Osalus üle 1/3 kuni 1/2 - lisandub võimalus blokeerida ebasobivad olulised otsused, eeskätt põhikirja ja osakapitali muutmised.
5. Osalus üle 1/2 kuni 2/3 – saab ainuisikuliselt vastu võtta tavalisemad üldkoosoleku otsused – juhatuse valimine, majandusaasta aruande kinnitamine, kasumi jaotamine. Suuremad otsused tuleb vähemusosanikuga kooskõlastada.
6. Osalus 2/3 kuni 3/4- Võimalus ainuisikuliselt vastu võtta praktiliselt kõik otsused, sh muuta põhikirja, suurendada osakapitali – aga ainult proportsionaalselt osalustele.
7. Osalus 3/4 – võimalik võtta vastu otsus suurendada osakapitali ebaproportsionaalselt, vähendades sellega soovi korral vähemusosaniku osalust ettevõttes.
8. Osalus 90% ja üle – on olemas kõik õigused.

Kui suudetakse võtta rahumeelselt vastu likvideerimisotsus, tuleb juhatusel esitada äriregistrisse osahingu või aktsiaseltsi lõpetamisotsuse avaldus, millel on lisana kaasas osanike või aktsionäride otsus, üldkoosoleku protokoll või otsuse vastuvõtmisel koosolekut kokku kutsumata hääletamisprotokoll (ÄS § 173 lg 3)

Näide 1. Ettevõtte Plokk OÜ osanike otsus ja koosoleku protokoll (RMP 2011):

Plokk OÜ

Registrikood 15322789

Asukoht: Tamme Tee 2, Tallinn

Osanike otsus ja koosoleku protokoll.

27.10.2018

Osaiühingu tegevuse lõpetamine ja likvideerija määramine/ Termination of company activities and appointment of liquidator.

Osanikud Erik Süsi (isikukood 36407170168), Markus Ots (isikukood 28508169977), Elsa Süsi (isikukood 46704257634) ja Triin Suusk (isikukood 48712108902) otsustasid/ Shareholders decided:

- 1. Lõpetada vabatahtlikult Plokk OÜ tegevus;*
- 2. Määrata likvideerijaks Ingmar Suss (isikukood 37104220679) koos tema kirjaliku nõusolekuga;*
- 3. Volitada Ingmar Suss esitama käesolev otsus äriregistrile ning esindada Plokk OÜ likvideerimiseks vajalikes mistahes tegevustes, sh kõikide avalduste esitamisel äriregistrile ja muudele asutustele.*

In English:

- 1. To voluntarily terminate the activities of Plokk OÜ and liquidate the company;*
- 2. To appoint Ingmar Suss (personal code 37104220679) as the liquidator of the company with his written consent;*
- 3. To give power of attorney to Ingmar Suss to present this decision to the Commercial Register and represent Plokk OÜ in the necessary actions of the liquidation procedure.*

Allkirjad: Erik Süsi, Markus Ots, Elsa Süsi, Triin Suusk.

Peale avalduse ja protokollis sisse andmist, võtab likvideerija ettevõtte tegevuse likvideerimise üle

3.1. Likvideerijate määramine ja nende tegevus

Likvideerimine on protsess, millel on kindel algus, keskpaik ja lõpp ning see on reguleeritud äriseadustikuga. Likvideerimine võib kesta kuus kuni üheksa kuud ning sõltuvalt asjaoludest isegi kauem, mistõttu on see aega ja ressursse nõudev protsess. (Strandberg, Salumets 2009).

Äriühingu likvideerimise eesmärgiks on võlgade sissenõudmine, tegevuse lõpetamine, vara müümine ja võlausaldajate nõuete rahuldamine. Eesmärgi täitmiseks tuleb juhatusel või nõukogul valida likvideerija, kes määratakse osanike või aktsionäride üldkoosolekul. Nii osahinguga kui ka aktsiaseltsi likvideerijaks on üldjuhul juhatuse liige, kui põhikirja, üldkoosoleku otsuse või kohtumäärusega ei ole ette nähtud teisiti. Kui ettevõtte valib mitu likvideerijat, siis vähemalt üks neist peab olema isik, kelle elukoht on Eesti (ÄS § 206; § 369).

Äriseadustiku § 209 järgi on likvideerijal samad õigused ja kohustused nagu juhatuselgi, kuid tal on õigus teha ainult tehinguid, mis on vajalikud äriühingu likvideerimiseks, kui seaduses pole sätestatud teisiti. Kolmandate isikute suhtes on likvideerijate esindusõigus piiramatult.

Likvideerija vastutuseks on ettevõtte allesjäänud vara konverteerimine rahaks, et ettevõtte oleks võimeline tasuma kõik võlausaldajate nõuded. Selleks tuleb inventeerida kõik võlgnevused ja tuvastada maksetähtajad, selgitamaks välja, millised kuuluvad tasumisele kohe ja milliste tasumiseks on aega (PWC 2019).

Likvideerija ülesanne on ettevõtte äritegevuse lõpetamine, mis tähendab töötajatega töösuhte lõpetamist. Vabatahtliku likvideerimise käigus on vajalik erakorraline koondamine, mille läbiviijaks on likvideerija. Koondamise käigus tuleb likvideerijal koostada töötajate lõpparve, hüvitiste maksmine ja töölepingute lõpetamise vormistamine (Sarap 2014).

Kui osahinguga või aktsiaseltsi lõpetamise otsus on vastu võetud, algab uus majandusaasta ja kui äritegevus on lõpetatud, tuleb likvideerijal koostada kolme kuu jooksul raamatupidamise aastaaruanne ehk likvideerimisaruanne. Likvideerimisaruanne annab ülevaate hetkelisest likvideerimisest majandusaastast ning finantsseisundist vahetult enne likvideerimise algust.

Likvideerimisaruanne on alus, mis näitab, kas likvideerijal on võimalik alustada vabatahtlikku likvideerimise menetlust või on vaja hoopis esitada pankroti avaldus (RTJ 13 2018).

Likvideerija esitab likvideerimisaruande osanikele või aktsionäridele, kes selle sobivuse korral allkirjastavad. Järgnevalt tuleb likvideerijal esimesel võimalusel esitada vabatahtliku likvideerimise aruanne koos algbilansiga äriregistrile. Samal ajal tuleb likvideerimisest ka teavitada teadaolevaid võlausaldajaid, kelle kohustus on esitada nõuded nelja kuu jooksul teate avaldamisest (Saare *et al.* 2016, 322).

Pärast nõuete esitamist võlausaldajate poolt tuleb need likvideerijal rahuldada. Kui teadaolev võlausaldaja mingil põhjusel pole nõuet esitanud või sõltumatutel põhjustel ei ole olnud võimalik nõuet rahuldada, tuleb võlausaldajale kuuluv raha hoiustada (Aruste, V 2006).

Likvideerija koostab lõppbilansi ja alles jäänud vara jaotamise plaani pärast võlausaldajate nõuete rahuldamist ja raha deponeerimist. Aktsiaseltsi puhul on audiitoril kohustus lõppbilanss ja varajaotusplaan kontrollida, kuid osaühingul on see vabatahtlik. Lõppbilanss ja varajaotusplaan peavad olema esitatud osanikele või aktsionäridele (RTJ 13 2018).

Likvideerija kohustused on täidetud, kui ettevõtte on täielikult likvideeritud ning sellest on teavitatud osanikke/aktsionäre, võlausaldajaid ja äriregistrit. Sel ajal on võlausaldajatel veel võimalik nõuda likvideerijalt lisateavet ja vaidlustada kulusid või nõuda likvideerija ametist vabastamist. Kui ettevõtte on täielikult likvideeritud ning vaidlustada pole enam midagi, võib vabastada likvideerija tema kohustustest (Saare *et al.* 2016, 323).

3.2. Võlausaldajatele teatamine

Võlausaldajad võivad olla näiteks pangad, tarnijad või isikud, kes on ettevõttele pakkunud laenu, osutanud teenuseid või pakkunud kaupu ning eeldatakse, et kohustused tasutakse etteantud tähtajaks.

Äriühingu likvideerimisotsuse registrisse kandmise ja likvideerijate määramise järel tuleb likvideerijatel teavitada võlausaldajaid esimesel võimalusel Ametlike Teadaannete kaudu (ÄS § 212 lg 1; 375 lg 1).

Ametlike Teadaannete kaudu ei pruugi eraisikulised võlausaldajad likvideerimisest teadet kätte saada, kuna peamiselt jälgivad Ametlikke Teadaandeid kohtutäiturid ja notarid oma töös. Seetõttu tuleb likvideerijal eraldi välja saata isiklik likvideerimisteade neile võlausaldajatele, kelle nõue on juba sissenõutav ehk kohustuste täitmise tähtpäev või tähtaeg on saabunud ja likvideerijale on see teada. Kui juhtub, et ettevõttel on veel võlausaldajaid, keda likvideerija ei tea ning kelle nõude tasumiseks on veel aega, tuleb siiski ka neile saata isiklik likvideerimisteade (Noot 2018).

Likvideerimisotsuse teates tuleb märkida nõuete esitamise tähtaeg, nõuete sisu, alus ja suurus ning kontaktaadressid. Lisana on vaja esitada nõuet tõendavad dokumendid, milleks on likvideerimisotsus ja protokoll omanike allkirjadega (Riismaa 2012, Tõnisson 2012).

Võlausaldajad on kohustatud teavitama likvideerijale nelja kuu jooksul likvideerimisteate avaldamisest kõikidest oma nõuetest ühingu vastu. Kui võlausaldajad nõudeid siiski nelja kuu jooksul ei esita, ei piira see nende õigust likvideeritavat ühingut kohtus hageda (ÄS § 213; § 376). Seega ei ole neljakuulise tähtaja eesmärk välistada üleüldse nõuete esitamist pärast nimetatud perioodi, vaid tagada likvideerimismenetluse tõhusus ehk et võimalikult palju võlausaldajaid esitaksid nõuded nelja kuu jooksul, et likvideerimismenetlus ei hakkaks venima ja ei oleks vaja hilisemalt taotleda täiendavat likvideerimist. Seega on likvideerimisteates märgitava neljakuulise nõuete esitamise tähtaja eesmärk motiveerida võlausaldajaid esitama nõuded võimalikult kiiresti, et vältida hilisemaid kohtuvaidlusi ja sellega seonduvaid kulusid (Noot 2018).

Kui likvideerimisotsus on kinnitatud ja võlausaldajaid teatatud, tuleb likvideerijal alustada töötajate koondamisega.

3.3 Töötajate erakorraline koondamine

Ettevõtte likvideerimine lõpetab töötajate töösuhted tööandjaga. Tööandja tegevuse lõppemine toob kaasa töölepingute erakorralise ülesütleamise ehk koondamise töölepingu seaduse kohaselt (TLS § 89 lg 2). Osahinguga või aktsiaseltsi vabatahtliku likvideerimise korral tegeleb töötajate lepingute ülesütleamisega likvideerija.

Kollektiivse koondamise korral lõpetatakse töölepingud 30 kalendripäeva jooksul, kui (TLS § 90 lg 1):

- 1) 5 töötajaga ettevõttes, kus töötab keskmiselt kuni 19 töötajat;
- 2) 10 töötajaga ettevõttes, kus töötab keskmiselt 20–99 töötajat;
- 3) 10 protsendiga töötajatest ettevõttes, kus töötab keskmiselt 100–299 töötajat;
- 4) 30 töötajaga ettevõttes, kus töötab keskmiselt vähemalt 300 töötajat.

Tööandja peab töötajate arvu määramisel võtma arvesse kuue kuu keskmist töötajate arvu informeerimise ja konsulteerimise kohustuste tekkimise päevast arvates (TUIS § 18 lg 2).

Likvideerijal on kohustus kollektiivse koondamise korral järgida ettenähtud reegleid. Kõigepealt on vaja informeerida kollektiivsest koondamisest töötajate usaldusisikut või viimase puudumise korral töötajaid (TLS § 101 lg 1; lg 2). Selleks on vajalik likvideerijal esitada kirjalik teade, milles on ära toodud töölepingu ülesütleamise põhjused. Kirjalik teade peab olema vormistatud ametlikult, peab olema näidatud koondatavate töötajate arv ja ametinimetused tööandja juures, ajavahemik, mille jooksul kavandatakse töölepingud lõpetada, ning töötajatele ettenähtud hüvitise arvutuse viis (TLS § 101 lg 2). Töölepingud peavad olema lõpetatud likvideerimismenetluse lõppemisega ehk ajal, mil tööandjal ei ole enam töötajatele tööd pakkuda. Töötajatel on õigus saada konsultatsioone, mille eesmärgiks on selgitada töötajatele töölepingu lõpetamise põhjuseid ning leida võimalusi vältida või vähendada lepingute ülesütlemissi.

Kui likvideerija on kollektiivsest koondamisest töötajatele teada andnud ning konsulteerimine on lõppenud, teavitatakse töötukassat konsulteerimise tulemustest ning likvideerijal on õigus töölepingud lõpetada. Likvideerija annab töötajatele ülesütleamise avaldused, mis tuleb töötajatel täita. Töölepingu erakorralise ülesütleamise korral on likvideerija kohustatud jälgima tööandja juures kestnud töösuhet (Miidla-Vanatalu 2015):

- 1) alla ühe tööaasta – vähemalt 15 kalendripäeva;
- 2) üks kuni viis tööaastat – vähemalt 30 kalendripäeva;
- 3) viis kuni kümme tööaastat – vähemalt 60 kalendripäeva;
- 4) kümme ja enam tööaastat – vähemalt 90 kalendripäeva.

Töölepingut on võimalik lõpetada pärast 30 kalendripäeva möödumist, alates töötukassa teistkordsest teavitamisest. Kui töölepingu ülesütlemisest teatatakse töötajale ette vähem aega, siis on töötajal õigus saada hüvitist ulatuses, mida oleks olnud võimalik saada etteteatamise tähtaja järgimisel. Erakorralise koondamise korral tuleb maksta töötajatele hüvitist ühe kuu keskmise töötasu ulatuses ning töötajal on õigus saada kindlustushüvitist, tingimusel, et töösuhte on olnud tööandjaga vähemalt viis aastat. Kindlustushüvitise suurus koondamisel on viie kuni kümne aasta korral ühe kuu keskmine töötasu või palk ning üle kümne aasta kestnud töösuhte korral kahe kuu keskmise töötasu ulatuses (Miidla-Vanatalu 2015).

Kui likvideerija on lõpetanud kõik töösuhted töötajatega, tuleb koostada vabatahtliku likvideerimise algbilanss.

3.4. Vabatahtliku likvideerimisaruanne

Likvideerimisotsuse vastuvõtmise päeval lõpeb ühingu majandusaasta ning algab uus majandusaasta. Likvideerimisotsusega lõppevad juhatuse ja algavad ühingu likvideerija volitused. Likvideerimisaruanne koosneb eelnevast majandusaasta lõppbilansist, likvideerimibilansist ja lisadest. Likvideerija koostab eelneva majandusaasta lõppbilansi enne uut bilansipäeva (Strandberg, Salumets 2009).

Likvideerimisotsuse vastuvõtmisest alates kolme kuu jooksul tuleb koostada likvideerimise algbilanss ja seda selgitav aruanne, mis sisaldab raamatupidamise aastaaruande lisade puhul ettenähtud andmeid. Selleks, et saada täpseid andmeid, on vaja „Likvideerimis- ja lõppbilansi koostamise juhendist“ lähtudes koostada varade ja kohustuste inventuur. Inventuuri tegemiseks koostatakse eraldi inventuurikomisjon, kes vormistab töö tulemused inventuuriaktides ja -protokollides. Inventuuri käigus tehakse selgeks ettevõtte tegelikud käibevarad, mis on raamatupidamiskohustuslase valduses, nõuded ja laenud, millel on seaduslikud või lepingulised alused, ning tegelikud ja eeldatavad summad. Lisaks aitab inventuur selgeks teha olemasolevad varad ja nendega seotud õigused ja kohustused.

Likvideerimise algbilanss peab olema koostatud vastavalt Raamatupidamise Toimkonna juhendis RTJ 13 "Likvideerimis- ja lõpparuanded" kehtestatud reeglitele, samuti arvestades raamatupidamise aastaaruande koostisse kuuluvale bilansile esitatavaid nõudeid (Zdobnõh 2009).

Algbilansi koostamisel lähtutakse ettevõtte tavapärasest bilansiskeemist, mille kirjete nimetusi on vajadusel täpsustatud või lisatud täiendavaid kirjeid. Näiteks võib osutada otstarbekaks lisada kirje „Müügiootel varad“ varade suhtes, mida ettevõtte kasutas eelnevalt majandustegevuses materiaalse põhivarana, kuid mida ettevõtte seoses algava likvideerimisega on sunnitud müüma. Likvideerimise algbilansis kajastatakse kõiki varasid ja kohustisi lühiajalistena (RTJ 13 2018).

Aktsiaseltsi puhul peab kinnitama algbilansi, majandusaasta aruande ja seda selgitava aruande audiitor, kuid osaühingu puhul ei ole see vajalik, kui põhikirjas ei ole sätestatud teisiti. Kui audiitor ning osanikud/aktsionärid on likvideerimisaruande ja majandusaasta aruande kinnitanud, siis esitatakse kinnitatud aruanded äriregistrile (Saare *et al.* 2016).

Vabatahtliku likvideerimise aruandes on vaja näidata nii varad kui ka kohustused. Vastavalt Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusele on vara raamatupidamiskohustuslasele kuuluv rahaliselt hinnatav asi või õigus (RPS § 3) ehk teisisõnu raamatupidamiskohustuslase valduses olevad ressursid. SME IFRSis on toodud aga järgnev definitsioon: vara on ressurss, mida ettevõtte kontrollib minevikus toimunud sündmuste tulemusena ja millest ettevõtte saab eeldatavasti tulevikus majanduslikku kasu (PWC 2009, 12). Mitmetel varadel on füüsiline vorm, nagu näiteks põhivaradel. Vara iseloomustab materiaalne ja immateriaalne vorm, mis on omandatud soetamise ja tootmise teel, mida kasutatakse müügiks ettenähtud kaupade ja teenuste tootmiseks, kasutatakse kohustuste tasumisel ning likvideerimise puhul jaotatakse omanikele (Kallas 2001,11)

Vabatahtliku likvideerimise aruandes olevatel varadel ei arvestata amortisatsiooni ega esitata akumulieritud kulumit. Seoses likvideerimisega ei ole ettevõtte enam jätkusuutlik ning varade väärtuste langusi ja muid varadega seotud korrigeerimisi ei ole vaja kajastada aruannetes. Likvideerimise puhul on vajalik saada varade realiseerimisest võimalikult palju raha, et tasuda ära kohustused, ja ettevõtte juhatus ei tohiks eeldada varade võõrandamisest saadavat kasumit või kahjumit, mida kajastada majandusaruannetes (PWC 2019, 107).

Ettevõtte varad võetakse esmasel kajastamisel arvele soetusmaksumus ja edaspidiseks mõõtmisalusteks on õiglane väärtus, korrigeeritud soetusmaksumus ja neto realiseerimisväärtus. Vabatahtliku likvideerimise korral kajastatakse varad neto müügihinnas. Vastavalt IAS 36 on neto müügihind teadlike osapoolte vahelises tehingus müüdud vara summa, millest on maha arvestatud

otseselt müügiga seotud lisakulutused. Likvideerimisaruandes on vaja näidata vaid varasid, mida ettevõtte eeldab müüa või kasutada kohustuste tasumiseks. (IAS 36).

Likvideerimisaruande koostamisel võib tekkida mitmeid korrigeerimisi, mis võivad tunduda ebatavalised võrreldes jätkusuutlike ja tegutsevate ettevõtete aruannetega (PWC 2019, 108).

Näide 2. Vara kajastamine likvideerimisaruandes

Tegutsev tootmisettevõtte kajastab majandusaasta aruandes seadmeid, mis on korralikult töötavad ja pidevas kasutuses ning seadmete väärtus on kajastatud 400 000 eurot. Likvideerimisaruandes kajastatakse seade vaid 200 000 eurot. Likvideerimisel lähtutakse seadme hinnangulisest likvideerimistulust. Sellisel puhul jääb ettevõtte seadme müümisel kahjumisse, aga seda pole vaja kajastada likvideerimisaruandes. Samuti võib olla ka vastupidine olukord, kus hoone bilansiline väärtus on 1 miljonit eurot, kuid likvideerimisel võib hoone väärtus olla 1,2 miljonit ja ettevõtte saab teenida kasumit.

Nii varad kui ka kohustised kajastatakse likvideerimisaruandes lühiajaliselt. Ettevõtte likvideerimisaruandes peaks jätkama kohustuste kajastamist ja pidama pidevat aruandlust. Kohustusi, millel on leping kindlate summade ja tähtaegadega, ei tohiks aruandest eemaldada enne, kui need on võlausaldajatele täielikult tasutud. Kohustused, millel puuduvad lepingud ja maksetähtajad, tuleb kohandada nii, et need ei mõjutaks ettevõtte likvideerimisotsust (PWC 2019, 109).

Ettevõtte peab kajastama kogu tulevast tulu, mida eeldatavasti teenitakse varade müügist, ja kulusid, mis on vaja tasuda, likvideerimise lõpuni. Eeldatavad kulud ja tulud on vaja mõõta diskonteerimata. Kui müük või ost ei ole seotud likvideerimisega, ei tohi seda tehingut teha, kuna muidu oleks see vastuolus likvideerimise eesmärgiga (PWC 2019, 109).

Ettevõttel on õigus pärast likvideerimisotsuse vastuvõtmist hoida tööl kolm töötajat, kes on seotud likvideerimisprotsessiga ja kellel on likvideerimisega seotud ülesanded. Sel juhul on ettevõttel õigus pidada kolme kuu palgaarvestust töötajatele ja sellega seotud kulusid, kui eeldavate kulutuste jaoks on mõistlik eesmärk. Kulusid ja tulusid arvestatakse ja kajastatakse seni kuni ettevõttel on piisavalt tõendeid, et need on seotud otseselt likvideerimisega (PWC 2019, 110).

Varade müük ei ole kohustuslik, kui see ei ole nõuete rahuldamiseks vajalik ja juhatus on sellega nõus. Kui aga pole piisavalt raha, et tasuda kohustusi, tuleb likvideerida vara. Varade neto müügihinna hindamisel võetakse arvesse eeldatavat likvideerimismenetluse pikkust ning sellest tulenevalt võimalikku mõju varade müügi perioodile ja varade müügihinna (RTJ 13 2018).

Näide 3. Likvideerimisaruanne

Plokk OÜ otsustas likvideerida ettevõtte 27.10.2018. aastal.

Ettevõtte likvideerimisbilansi (eurodes):

	27.10.2018	31.12.2017
Varad		
Käibevara		
Raha	1 500	900
Nõuded ja ettemaksed	4 600	4 800
Kokku käibevara	6 100	5 700
Põhivara		
Materiaalne põhivara	8 700	10 440
Kokku Põhivara	8 700	10 440
Kokku varad	14 800	16 140
Kohustused ja omakapital		
Kohustused		
Lühiajalised kohustused		
Võlad ja ettemaksed	8 600	9 700
Kokku lühiajalised kohustused	8 600	9 700
Kokku kohustused	8 600	9 700
Omakapital		
Osakapital nimiväärtuses	4 500	4 500
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	-1 100	-1 020
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-600	-920
Kokku omakapital	3 200	2 560
Kokku kohustused ja omakapital	14 800	16 140

Likvideerimiseelne kasumiaruanne (eurodes)

	01.01.2018- 27.10.2018	2017
Müügitulu	753	965
Muud äritulud	1 197	1 105
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-120	-350
Tööjõukulud	-2 430	-2 640
Kokku ärikasum (-kahjum)	-600	-920

Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-600	-920
Likvideerimiseelne kasum (kahjum)	-600	-920
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-600	-920

Rahavoogude aruanne (eurodes)

	01.01.2018- 27.10.2018	2017
Rahavood äritegevusest		
Ärikasum	-600	-920
Kokku rahavood äritegevusest	-600	-920
Kokku rahavood	-600	-600
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	900	4 500
Raha ja raha ekvivalentide muutus	600	3 600
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	1 500	900

Likvideerimise alguses maksid kõik võlad ära isikud, kes olid Plokk OÜ-le võlgu, ning kanne oli järgmine:

Deebet:	Arvelduskonto	4 600	
Kreedit:	Nõuded ja ettemaksed		4 600

Plokk OÜ-l oli põhivarades üks auto, ning kaks laua arvutit. Materiaalne põhivara võetakse arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnas ja otseselt soetamisega seotud kuludest. Materiaalse põhivara amortiseerimisel kasutatakse lineaarse amortisatsiooni meetodit ja määratakse igale põhivarale eraldi sõltuvalt selle kasulikest tööaastast. Näites 3. põhivara on enamjaolt uus, kuna ettevõtte ei tegelenud pikka aega. Ettevõtte juhtkond hindab, arvutite elueaks on 3 aastat ja auto elueaks 5 aastat. Aastase amortisatsiooninormi saame seega arvutitele: $100/3 = 33,3\%$ ja auto amortisatsiooninormiks on $100/5 = 20\%$.

Nimetus	Soetusmaksumus	Akumuleeritud kulum	Jääkmaksumus
Arvuti	1 750	577,5	1 172,5
Arvuti	1 750	577,5	1 172,5
Auto	5 200	1 040	4 160
Kokku	8 700	2 195	6 505

Likvideerimisega kaasneb põhivara müük. Plokk OÜ-l on müüa arvutid, mida oli 2 tükki ning mis müüakse 1 570 euroga üks arvuti. Müügile järgneb kanne:

Deebet:	Arvelduskonto	2 045	
Deebet	Akumuleeritud kulum	1 155	
Kreedit:	Arvutid		3 500
Kreedit:	Likvideerimise korrektiivkonto	300	

Samuti tuleb Plokk OÜ-l müüa auto, mille müügihind on 3 760 eurot, ning kanne näeb välja järgnevalt:

Deebet	Arvelduskonto	3 760	
Deebet	Akumuleeritud kulum	1 040	
Deebet:	Likvideerimise korrektiivkonto	400	
Kreedit:	Auto		5 200

Äriühingu võlausaldajate nõuete rahuldamise esmaseks eelduseks on aga see, et likvideeritaval äriühingul jätkub vara kõigi võlausaldajate nõuete rahuldamiseks (TsÜS § 43 lg 1).

Likvideerijad rahuldavad kõikide teadaolevate võlausaldajate nõuded. Juhul kui teadaoleva võlausaldaja nõuet ei ole äriühingust sõltumatutel põhjustel võimalik rahuldada, tuleb see raha hoiustada. Kui likvideerimise käigus selgub, et äriühingu varadest ei jätku võlausaldajate kõigi nõuete rahuldamiseks, on likvideerijatel kohustus ÄS § 210 ja § 373 kohaselt esitada pankrotiavaldus (ÄS § 210; § 373).

Näide 4. Plokk OÜ on pärast põhivara müüki suuteline rahuldama võlausaldajate nõuded täielikult. Ettevõtte pangakontol on käibevara summas 11 905 eurot. Võlausaldajate nõuete täitmise kanded on järgmised:

Deebet:	Võlad ja ettemaksed	8 600	
Kreedit:	Arvelduskonto		8 600

Pärast kõikide võlausaldajate nõuete tasumist jäi Plokk OÜ-l käibevara veel 3 305 eurot, mis läheb osanike vahel jaotamisele.

Kui likvideerimisprotsess jõuab lõpule, see tähendab et kõikide võlausaldajate nõuded on rahuldatud ja tulevaste kohustuste katteks raha deponeeritud, siis on raamatupidamiskohustuslane kohustatud koostama lõppbilansi ja vara jaotusplaani (RPS § 26 lg 3). Lõppbilanss kajastab protsessi lõpuks allesjäänud vara ning võimalike kohustuste katteks deponeeritud raha. Lõppbilansi ja vara jaotusplaani peab kontrollima audiitor, kui majandusaasta aruandele on

audiitorkontroll ette nähtud (AudS § 91; § 92). Aktsiaseltside puhul on audiitorkontroll igal juhul kohustuslik ning osaühingutel vabatahtlik. Lõppbilanss ja vara jaotusplaani esitatakse äriregistrile koos ettevõtte kustutamise avaldusega ning seda saab teha kolme kuu möödumisel lõppbilansi ja vara jaotusplaani esitamisest omanikele (Laiakask 2014).

Näide 5. Varade jaotamine

Plokk OÜ esitas lõppbilansi 31.04.2019. Ettevõttel oli kaks võrdset osanikku. Plokk OÜ-l jäi vara summas 3 305 eurot, mis tuli jaotada osanike vahel. Kuna osanikud olid võrdsed, siis jaotati summa ka võrdselt ja kumbki sai pangakontole 1 652,5 eurot.

Äriühingu likvideerimisest on vaja teavitada Maksu- ja Tolliametit viie tööpäeva jooksul (MKS § 23 lg 1). Kui kõik nõuded on tasutud ning likvideerijal tehtud lõppbilanss ja vara jaotus, on oluline teada, millist vara on vaja maksustada. Tulumaksuga maksustatakse juriidilise isiku likvideerimisel saadud likvideerimisjaotise osa, mis ületab osaluse soetusmaksumust (TuMS § 15 lg 3).

3.5. Äriregistrist kustutamine

Pärast osaühingu või aktsiaseltsi likvideerimismenetlust tuleb likvideerijal esitada äriregistrile avaldus osaühingu või aktsiaseltsi äriregistrist kustutamiseks. Avaldusele tuleb lisada vabatahtliku likvideerimise lõppbilanss (ÄS § 122 lg 1). Seda saab teha minimaalselt kuue kuu möödumisel osaühingu/aktsiaseltsi lõpetamise äriregistrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest ning kolme kuu möödumisel ajast, mil osanikele või aktsionäridele lõppbilansi ja vara jaotusplaani tutvumiseks esitati (Riismaa 2012, Tõnisson 2012).

Kui pärast osaühingu äriregistrist kustutamist selgub, et osaühingul või aktsiaseltsil on veel jaotamata vara ja vajalik on täiendav likvideerimine, võib kohus huvitatud isiku nõudel otsustada täiendava likvideerimise ja ennistada endise likvideerija õigused või määrata uue likvideerija. Äriühingut on võimalik vaid kustutada, kui ta ei osale poolena Eestis üheski käimasolevas kohtumenetluses.

Äriühingu vabatahtliku likvideerimise dokumendid antakse hoiule likvideerijale, arhiivipidajale või muule usaldusväärsele isikule. Dokumentide hoidja nimi, elu- või asukoht ja isiku- või

registrikood kantakse äriregistrisse likvideerija avalduse alusel (ÄS § 219 lg 1,2). Kapitaliühing on kohustatud säilitama dokumente kümme aastat (Riismaa 2012, Tõnisson 2012).

KOKKUVÕTE

Ettevõtteid ümbritseb ja mõjutab mitmetahuline ja pidevalt arenev majanduskeskkond, mis nõuab ettevõtjatelt kiiret reageerimist muutustele, et ajaga kaasas käia. Ettevõtte ebaõnnestumine on üldjuhul pikaajaline protsess mitmete tegurite koosmõjul. Äritegevuse allakäik on iga ettevõtte puhul ainukordne, sest keskkonnatingimused ja ettevõtete ärilised tegevused on erinevad. Alati on aga võimalik õppida vigadest ja leida üldiseid probleeme, mis äriühingu teatud eluetapis ja tegevusalal ettevõtteid rohkem mõjutavad ja milles seisnevad põhilised vead ja kuidas on neid võimalik vältida.

Töö eesmärk oli välja tuua vabatahtliku likvideerimise protsess etapiviisi ja selgitada äritegevuse lõpetamisel ilmnevad peamised probleemid. Lõputöös keskendus autor peamiselt sellistele näidetele, mis võivad tekitada raskusi likvideerimisprotsessis. Lõputöö on koostatud raamatupidajatele, ettevõtte juhtidele ja kõikidele teistele huvilistele, kellel on vaja läbi viia vabatahtlik likvideerimise protsess.

Kapitaliühingute äritegevuse vabatahtlikku lõpetamist tuleb võtta kui loomulikku ettevõtte elutsükli protsessi. Ettevõtete äritegevuse ebaõnnestumise põhjused on erinevad ja majandusseisu allakäigule tuleb reageerida kiirelt. Kui mõista olukorda ja tekkinud probleeme piisavalt kiiresti, ei ole vaja pankrotti välja kuulutada ja ettevõtte omanikud saavad võtta vastu otsuse äritegevus vabatahtlikult lõpetada. Otsuse tegemiseks on vaja kutsuda kokku erakorraline koosolek ja juhul kui 2/3 koosolekul viibijatest on lõpetamise poolt, saab alustada ettevõtte likvideerimisega. Kui aga koosolekul ei jõuta ühele meelele ettevõtte äritegevuse lõpetamise suhtes, võib ettevõtte lõpetada pankrotiga.

Likvideerimisprotsessi viivad läbi likvideerijad, kelle on valinud juhatus ja neil on samad õigused, mis on juhatusel. Likvideerijate tähtsaim ülesanne on ettevõtte allesjäänud vara konverteerida rahaks, et suudetaks maksta tasumata nõuded võlausaldajatele. Likvideerijad on kohustatud korrastama raamatupidamist ja hoidma kursis kõikidest otsustest nii võlausaldajaid kui ka juhatus. Kui likvideerimisotsus on vastu võetud, tuleb sellest teada anda töötajatele ja likvideerijal on vaja

viia läbi vastavad protsessid töötajate koondamisega. Töötajatele peab koostama lõpparve, tasuma hüvitise ja vormistama töölepingute lõpetamise.

Likvideerimisotsuse vastuvõtmisel algab ühingul uus majandusaasta. Kolme kuu jooksul on vajalik koostada ettevõtte likvideerimise algbilanss, mis näitab äritegevuse hetkeseisu. Likvideerimise algbilansis kajastatakse kõiki varasid ja kohustisi lühiajalistena. Algbilansist tuleb välja lugeda, kas ettevõtte on võimeline tasuma kõiki ülesjäänud nõudeid. Kui algbilanss on koostatud ja tõestatud, et nõudeid on võimalik tasuda, tuleb teatada likvideerimisest võlausaldajaid, et teha plaan võlgade tasumiseks ja varade müümiseks.

Likvideerimisprotsess lõpeb ettevõtte kustutamisega äriregistrist, see aga eeldab, et kõik nõuded on tasutud, alles jäänud varad jaotatud ja töötajatega töösuhted lõpetatud. Likvideerimise dokumendid antakse hoiule likvideerijale, arhiivipidajale või muule usaldusväärsele isikule.

Vabatahtliku likvideerimise protsessi kohta oli autoril keeruline leida vastavaid allikaid. Lõputöö käigus oli vaja töötada läbi mitmed seadused ning raamatupidamisaruanded. Allikaid leidub rohkem sundviisilise likvideerimisprotsessi ehk pankroti kohta, mida reguleerib pankrotiseadus.

Ettevõtte lõpetamine on äritegevuse üks eluetapp ja see, kuidas lõpetada vabatahtlikult äritegevus, on jätkuvalt aktuaalne. Vabatahtlikku likvideerimise protsessi püütakse pidevalt lihtsustada ning 2015. aastal suudeti seda teha ühemehe-osaühingute ja aktsiaseltside puhul, kuid kui osaühingul või aktsiaseltsil on rohkem kui üks osanik või aktsionär, on protsess aeganõudev ja keeruline.

Lõputöös käsitletud teemat saab tulevikus edasi arendada. Lõputöös on välja toodud tähtsamad vabatahtliku likvideerimise etapid, aga täiendavat uurimist vajaksid juhtumid, kui ettevõtte ei ole võimeline täitma vajalikke kohustusi majandusaasta jooksul ja tuleb teha täiendav likvideerimine ning koostada likvideerimise vahearuanne.

SUMMARY

VOLUNTARY LIQUIDATION OF A PUBLIC LIMITED COMPANY AND PRIVATE LIMITED COMPANY

Reet Järsk

Companies are surrounded and influenced by a multifaceted and constantly developing business environment that requires entrepreneurs to react quickly to changes in order to keep up with the times. A company's failure is generally a long-term process affected simultaneously by several factors. The downfall of business activities is unique for each company as the conditions of the environment and business activities of companies differ. However, it is always possible to learn from mistakes and find general problems that have a more significant impact on certain stages of the life of a company and on companies of certain areas of activity as well as which are the main mistakes and how they can be avoided.

This thesis is prepared for accountants, managers of companies and anyone else who has to carry out the process of voluntary liquidation. The aim of the paper was to highlight the process of voluntary liquidation by stages and establish the main problems that arise upon discontinuing business activities. In this thesis, the author focused mainly on examples that may pose difficulties in the liquidation process.

Voluntary dissolution of capital companies should be taken as a natural life process of a company. The reasons for a company's failure are different and the reaction to the downfall of the economic situation must be swift. If the situation and the problems that have arisen are understood quickly enough, there is no need to declare bankruptcy and the owners of the company can make a decision on the voluntary dissolution of the company. In order to make the decision, it is necessary to call an extraordinary meeting and if two thirds of the attendees are in favour of the dissolution, the liquidation of the company can be started. However, if the meeting does not reach a consensus

regarding the dissolution of the business activities of the company, the company may end in bankruptcy.

The liquidation process is carried out by liquidators elected by the board and they have the same rights as the board. The most important task of the liquidators is to convert the remaining assets of the company into money in order to be able to pay outstanding claims to creditors. The liquidators are obliged to arrange accounting and keep the creditors as well as the board informed of all the decisions. After the liquidation decision has been made, employees must be notified, and the liquidator has to carry out processes necessary for laying off employees. Final balance must be prepared for employees, compensation must be paid, and termination of the employment contracts must be formalised.

Upon making the decision to liquidate, the company will commence a new financial year. Within three months, it is necessary to prepare the opening balance sheet for liquidation, which shows the current status of business activities. The opening balance for liquidation reflects all assets and obligations as short-term. The opening balance sheet must reveal if the company is able to pay all outstanding claims. If the opening balance has been prepared and it has been verified that the claims can be paid, creditors must be informed of the liquidation in order to draw up a plan for the payment of debts and sale of assets.

The liquidation process ends with the deletion of the company from the commercial register, but provided that all claims have been paid, the remaining assets have been distributed and employment relations with employees have been terminated. The liquidation documents are stored with the liquidator, archivist, or any other reliable person.

It was difficult for the author to find relevant sources for the process of voluntary liquidation. During the course of the final thesis, several acts and accounting reports had to be analysed. There are more sources on compulsory liquidation process or bankruptcy that is regulated by the Bankruptcy Act.

Dissolution of a company is one of the stages of life of business and it is still a relevant topic how business activities can be terminated voluntarily. Constant attempts are made towards simplifying the process of voluntary liquidation and in 2012 it was succeeded for one-person private limited companies and public limited companies, but if a private limited company or a public limited

company has more than one shareholder or partner, the process is time-consuming and complicated.

The topic analysed in this thesis can be developed further in the future. The paper sets forth the most important stages of voluntary liquidation, but cases where a company is unable to fulfil the necessary obligations within a financial year and additional liquidation is required and interim liquidation report has to be compiled, need additional research.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Äriseadustik. RT I 1995, 26, 355, 11.11.2011.
- Pankrotiseadus. RT I, 06.05.2020, 23
- Töölepingu seadus. RT I, 2009, 5, 35, 30.06.2016.
- Töötajate usaldusisiku seadus, RT I 2007, 2, 6, 30.06.2009.
- Raamatupidamise Toimkond, RTL 2000, 68, 1034, 25. aprill 2000.
- Raamatupidamise seadus, RT I 2002, 102, 600, 22.03.2014
- Tsiviilseadustiku üldosa seadus, RT I 2002, 35, 216, 22.03.2014.
- Audiitortevgevuse seadus, RT I 2010, 9, 41, 14.11.2010.
- Maksukorralduse seadus, RT I 2002, 26, 150, 31.03.2011
- Tulumaksuseadus, RT I 1999, 101, 903, 31.03.2011.
- IAS 36 *Impairment of Assets*. Kättesaadav: <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias36>, 29. mai 2013.
- Raamatupidamise Toimkond juhendite kehtestamine, RT I 23.12.2017, 54, 01.01.2018. Lisa 5.
- Raamatupidamise Toimkond juhendite kehtestamine, RT I 23.12.2017, 54, 01.01.2018. Lisa 13.
- Gatski, S. (2013). *Ettevõtete pankrotistumise põhjused Eesti tööstusettevõtete näitel*. (Bakalaureusetöö). Tartu Ülikool. Tartu.
- Noot, H. (2018). *Võlausaldajate kaitse kapitalühingute likvideerimise*. (Magistritöö). Tartu Ülikool. Tallinn.
- Riismaa, K., Tõnisson, T. (2012) *Likvideerimismenetluse lihtsustamine äriühingu vabatahtliku lõpetamise korral. Justiitsministeeriumi eraõigus talitus*.
- Feldman, K. (2016). Ühinguõiguse revisjoni lähteülesanne. Justiitsministeerium. Tallinn.
- Malmberg, S. (2012). *Äriühingu likvideerimine – mida silmas pidada*. Kättesaadav: <https://www.rmp.ee/ettevotlus/kasulik/ariuhingu-likvideerimine-mida-silmas-pidada-2012-02-01>, 01.veebruar 2012.

- Teearu, K. (2014). *Ettevõtte tegevuse lõpetamine*. Kättesaadav: <https://pilvebyroo.ee/tegevuse-lopetamine/> , 7. mai 2014.
- Varul, P. (2020). *Pankrot – on see hea või halb? Maksejõuetus, 1. osa*. Kättesaadav: <https://edasi.org/52659/paul-varul-pankrot-on-see-hea-voi-halb-maksejouetus-1-osa/> , 27. jaanuar 2020.
- Tenno, M. (2018). *Kuidas hoida ja juhtida kliendisuhteid?* Kättesaadav: <https://tenfor.ee/kuidas-hoida-ja-juhtida-kliendisuhteid/>, 05. märts 2018.
- Teearu, K. (2014). *Millised õigused on ettevõtte osanikel?* Kättesaadav: https://pilvebyroo.ee/osanike_oigused/, 25. veebruar 2014.
- RMP . (2011). *Juhatuse koosoleku protokoll (näidis RMP.ee foorumist)*. Kättesaadav: <https://www.rmp.ee/raamatupidamine/blanketid/juhatuse-koosoleku-protokoll-naidis-rmp-ee-foorumist-2011-03-09>, 09. märts 2011.
- Strandberg, R., Salumets, A. (2009). *Äriühingute likvideerimine*. Kättesaadav: <https://www.raamatupidaja.ee/uudised/2009/08/13/ariuhingute-likvideerimine>, 13. august 2009.
- Sarap, K. (2014). *Töötajad ettevõtte likvideerimise protsessis*, Kättesaadav: <https://www.rmp.ee/data/RMPSpetsialistA5august2014.pdf>, August 2014.
- Miidla-Vanatalu, M. (2015). *Töölepingu lõppemine. – Tööinspeksioon*. (Toim) E., Kivimaa. Puhvet Invest OÜ.
- Zdobnõh, S. (2009). *Likvideeritavate äriühingute arvestus ja aruandlus*. Kättesaadav: <https://www.rup.ee/raamatupidamisuudised/artiklid/likvideeritavate-ariuhingute-arvestus-ja-aruandlus>, mai 2009.
- Laiakask, Õ. *Raamatupidamine ja aruandlus ettevõtte likvideerimise käigus*. Kättesaadav: <https://www.rmp.ee/data/RMPSpetsialistA5august2014.pdf>, August 2014.
- PWC. (2019). *Bankruptcies and liquidations*. AS PricewaterhouseCoopers.
- PWC. (2009) *IFRS for small and medium-sized entities. Pocket guide 2009*. AS PricewaterhouseCoopers.
- Mägi, M. (2020). *Managing your company liquidity and cash flow during a crisis*. Kättesaadav: <https://www.grantthornton.ee/en/insights/1/managing-your-company-liquidity-and-cash-flow-during-a-crisis/>, 29. Märts 2020.
- Myer, C. (2016). *If Your Business Doesn't Have Competition, You Have A Problem*. Kättesaadav: <https://www.forbes.com/sites/chrismyers/2016/03/01/competition/#130f5afa39cb>, 1. märts 2016.
- Berry, T. (2005) *Know Your Competition*. Kättesaadav: <https://www.entrepreneur.com/article/78596>, 11. juuli 2005.

Slaughter, R. (2010). *Failure: The secret to success*. Method Press.

Saare, K., Volens, U., Vutt, A., Vutt, M. (2016). *Ühinguõigus*. Tallinn. Tallinna Raamatutrükikoda.

Kiris, A., Kukrus, A., Nuuma, P., Oidermaa, E. (2012). *Õigusõpetus*. Külim.

Aruste, V. (2006). *Osaihing: Käsiraamat osaihingu juhile*. Hansa. Äriteenuste OÜ.

Kallas, K. (2001). *Finantsarvestuse alused*. Tallinn. Tallinna Raamatutrükikoda.

Miidla-Vanatalu, M. (2015). Töölepingu lõppemine. – *Tööinspeksioon*. (Toim.) E., Kivimaa.

LISAD

Lisa 4. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Reet Järsk

1. annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Aktσιαseltsi ja osaühingu vabatahtlik likvideerimine“, mille juhendajaks on Pille Kaarlõp,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh TalTechi raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks TalTechi veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TalTechi raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.